

Undervattensrekognosering

BJÖRKÖ, ADELSÖ SN 3/7 1988

Rekognoseringen utfördes genom översimning. Dykningarna skedde utanför "Bystan" samt vid Kugghamn och Korshamn.

Utanför "Bystan":

Botten består i huvudsak av hård packad sand. Djupet inom det på skissen markerade grundvattenområden var mellan 0,5-2,0 meter.

Det avsökta området avgränsas i norr av en stenkista, cirka 15x4 meter stor av i huvudsak 0,5-0,7 meter stora stenar. Begränsningen i syd utgjordes av en brygga.

Centralt i det avsökta området (A) finns det grovt uppskattat ett 30x30 meter stort område där botten i huvudsak består av träflis, huggspån och växtdelar. Här finns flera större trästycken, < 1,0 meter. Flera av dessa är mycket svarta och förefaller brända. Uppstickande ur botten kunde här även iaktas en kraftig rund stock, 0,24 m bred. I änden på denna finns ett bearbetat urtag, 0,12x0,10 meter stort.

Kugghamn

Viken är grund, cirka 1,5 meter djup. Utanför viken är ett markant stup ner till 3 meter djup. Botten består av sand

och lera. Några få stockar och träbitar kunde iaktas, dessa förefaller dock vara drivvirke. Från södra kanten av viken går det ut en kraftig stenformation, cirka 30 meter lång av i stenar av blandat storlek, 0,1-2,5 meter stora.

Korshamn

Viken är 2,5 djup vid mynningen och 1,5 meter djup mitt i. Botten består av fin sand och småsten. Mot land finns även vit glaciärra. Tät bottenvegetation. Inga trädelar eller stenformationer kunde observeras.

Kommentar

Den ovan beskrivna rekognosering var mycket översiktlig och man kan inte utesluta att det kan finnas konstruktioner även i Kugghamn och Korshamn. Det intressantaste området marinarkologiskt förefaller dock området utanför svarta jorden vara.

1971 utförde Catharina Ingelman-Sundberg marinarkologiska inventering utanför Bystan (ATA inv nr 5487). Hon kunde då observera en pål-

rad utanför grundvattenområdet samt diverse spridda trästycken innanför pålraden.

Det förefaller troligt att de både 1971 och 1988 observerade trädelarna utanför Bystan hör från byggnadskonstruktioner. Kanske delar av bryggor och hus från staden Birka. Den större stock som iaktogs 1988 kan mycket väl ha ingått i en skokonstruktion. Urtaget har då brustit i kortänden.

Det observerade lagret av bland annat träflis och täljspån är till sin sammansättning typiskt för kulturlager avsatta i vatten. Vattnets konserverande effekt och den syrefattiga miljön bevarar avfall av organiskt material.

Ett prov ur detta kulturlager samt en dokumentation av trädelarna bör vara mycket intressant. När det gäller byggnadsdelar finns ett komperativt material på gotländska Bulverket samt i vikingatida och tidigmedeltid bryggor från orten längs södra östersjö-kusten.

Johan Rönby